

at trods Latinen ere de bevarede, og endnu idag skal man samle dem op fra dem, der ere uberørte af Skoledannelsen, fra gamle Folk, der have været frte selv for Indvirkningen af den Almueskole, der fra Først af har været en lille Afslægger af Latinskolen. Det er en Kjendsgjerning, det er Sandheden. Saa siger det ærede Medlem, at det er usandt, at der i Almuen skulde være en ganske anden Grund og Modtagelighed for det oldnordiske Billedsprog og for Digterne fra den Tid end for de romerfke og græske. Jo, det er der. Derfom de Herrer ville forsøge at gaa ud blot med den Dannelselse, De faa i Latinskolen, i en Folkehøjskole, saa skulle De se, hvormange der var istand til at tiltale Almuen, indtil De havde tilegnet Dem den Opvækkelse og den Dplivelse af det gamle Nordiske, som er kommen frem, fortrinsvis ved Grundtvig, men hvori ogsaa Dehlenschläger, Raff, N. M. Peterfen og Andre have deres gode Andel. Atter idag have vi hørt Tale om, hvorledes Grundtvig længe holdt paa Gnevoldsmagten, medens Andre stode paa Frihedens Standpunkt. Ja, det gjorde han, fordi han længe trode gennem den Gnevælde, der havde stænket Bonden Frihed, bedst at kunne faa gennemført den Frihed, som han havde Die for som den høieste, den kirkelige og i det Hele den aandelige Frihed; han stod paa dette, saalænge den Frihed, der blev ført Tale om, var en saakaaldt Konstitution eller Forsatning, grundlagt væsentlig paa et Herremands- og Embedsmandsherredomme; men da hele Folket kom med som Deltagere deri, da kom han ogsaa med, og har Grundtvig ikke staaet fast i Kampen for den folkelige Frihed indtil den Dag idag? Saa siger det ærede Medlem, at i den danske Almue er der ikke Levninger af det nordiske Tanke- og Aandsliv. Jo, det er der ganske sikkert; men det ligger der stille hen, til det bliver vakt tillive, Dannelsen skal vække de slumrende Spirer, saa de komme frem. Hele denne Tale om, at det skulde være den religiøse Opvækkelse, hvorigennem Grundtvig især har tiltalt Almuen, og at han derigennem har vundet Indgang for det Nordiskes og det Folkeliges Betydning, er ikke rigtig. Det ærede Medlem sagde ogsaa, at hans Syn

paa det Nordiske var vakt næsten før det Religiøse. Saaledes er det, men det er tillige saa, at der er Mangfoldige omkring i Folket, der ikke ere berørte af den religiøse Strømning i Grundtvigs kirkelige Retning, men som have følt sig tiltalte, opvakte og oplivede af hans folkelige Tanke. Hvor hans store Syn paa Kristenlivet er trængt hen, der er det gjerne saa, at Jordbunden har været forberedt ved hans folkelige Livsgjerning. Saa siger det ærede Medlem: Lad en Almuesmand faa en Bog af Grundtvig og lad ham faa en Bog af en anden Forfatter med den almindelige klassiske Dannelselse og lad os da se, hvilken han forstaaer bedst. Ja, han forstaaer hverken den ene eller den anden. Man kan ikke saaledes give en Mand en Bog i Haanden og vente Bækkelse deraf, enten den saa er af Grundtvig eller en Anden, naar han ikke har lært at bruge Bøgerne, men det er vist, at netop den Tanke, som Grundtvig har været Ordfører for, har ganske anderledes end enhver anden Dannelses Tanke tiltalt Almuen, fordi den anslaaer Strænge, som ligge indtil da ubevidste i Almuen, i Folkets Bryst. Jeg har selv gjort den Erfaring, og hvad man selv har oplevet, taler man bedst om; før jeg hørte og læste Noget af Grundtvig, havde jeg modtaget mangfoldige Indtryk af Ord og Skrift baade fra den ene og fra den anden Side, baade fra indenlandske og ogsaa fra udenlandske Digtere og Forsattere, men aldrig har jeg gennem dem modtaget et saadant Indtryk som det, jeg fik af Grundtvigs Tale og Skrift. Da jeg først hørte Grundtvigs Røst — det var paa Skamlingsbanken i 1844 — da var det først, at det ret vaagne herinde, det, der slumrede i Brystet, og som jeg ikke hidtil havde ret kjendt eller kunnet klare, og senere blev Grundtvigs Ord og Skrift stadig det mest klarende for hele mit indre Liv. Saa har man anført Mads Hansen som Exempel paa den klassiske Dannelses Magt over Folket. Jeg veed ikke, hvorfra han egentlig fra Først af har sin Dannelselse, men det er en Kjendsgjerning, at den Skole, han staaer for, gaar væsentlig i grundtvigsk Retning. Jeg skal kun endnu gjøre et Par Bemærkninger om, hvad